

Nekkeveld 5, Nijkerk

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

J. Huizer

Colofon

ADC Rapport 2977

Nekkeveld 5, Nijkerk

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J. Huizer

In opdracht van: mw. L. Hop

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 30 januari 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept, 26 januari 2012

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

C.Y. Burnier

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033-299 81 81

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Doelstelling en vraagstelling	6
2.2 Methodiek	7
2.3 Resultaten	7
2.4 Gespecificeerde verwachting	10
2.5 Conclusie	10
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	10
3.1 Plan van Aanpak	10
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.3 Conclusies	13
4 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegd kaartmateriaal	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14
Bijlage 1 Boorgegevens	

Samenvatting

Ten behoeve van de gedeeltelijke sloop en nieuwbouw van een woonhuis met schuur heeft ADC ArcheoProjecten in januari 2012 een bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Nekkeveld 5 te Nijkerk.

Op basis van het bureauonderzoek werd een pol of huisterp verwacht, waarop in de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd hoogst waarschijnlijk bewoning heeft plaatsgevonden.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Tijdens het booronderzoek werden gedeeltelijk intacte ophogingspakketen aangetroffen, die vermoedelijk verband houden met de verwachte huisterp.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, onder voorwaarde dat er (behalve het aanbrengen van de paalfundering, het verwijderen van de septic tank en de gierkelder) de bodem niet dieper wordt verstoord dan de bouwvoor (40 cm –mv). Voor de nieuw te bouwen schuur geldt deze beperking niet.

Het is overigens niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwe tijd	1500 - heden	
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.	
Late Middeleeuwen		1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen		450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.	
Laat-Romeinse tijd		270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd		70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd		12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.	
Late IJzertijd		250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd		500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd		800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.	
Late Bronstijd		1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd		1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd		2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum		2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum		4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum		5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.	
Laat-Mesolithicum		6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum		7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum		8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.	
Laat-Paleolithicum		35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum		300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum		tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

Opdrachtgever:	Mw. L. Hop
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
Aanleiding:	Sloop en nieuwbouw
Locatie:	Nekkeveld 5
Plaats:	Nijkerk
Gemeente:	Nijkerk
Provincie:	Gelderland
Kaartblad:	32B
Oppervlakte plangebied	Ca. 3450 m ²
Coördinaten:	156.620 / 472.003 156.666 / 472.007 156.646 / 472.941 156.595 / 472.943
Bevoegde overheid:	Gemeente Nijkerk
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. P. Schut
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	50331
Auteur:	J. Huizer
Projectmedewerker(s):	J. Huizer
Autorisatie:	C.Y. Burnier
Periode van uitvoering:	Januari 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-tit8-5c

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in een zone met hoge archeologische verwachting. Volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart betreft het een pol of huisterp, waarop hoogst waarschijnlijk bewoning heeft plaatsgevonden (zie afbeelding 4). Eventuele archeologische resten zijn hier afgedekt door een plaggendeek of door klei of veen. Archeologisch onderzoek is hier nodig bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 30 m² en dieper dan 40 cm.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

¹ http://www.nijkerk.org/woon-en-leefomgeving/monumenten_3549/item/archeologie_1131.html#titel1131.

2.2 Methodiek

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Nijkerk heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit bureauonderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeelding 1.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

² SIKB 2010.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland (zie ook afbeelding 3):

Aard ingreep:	Sloop en nieuwbouw; vervangen rechter gedeelte van de woning en 4 meter naar voren verplaatsen; verwijderen septic tank en gierkelder
Wijze fundering:	Nog niet exact bekend
Onderkeldering:	Ja (op dezelfde plek als huidige kelder)
Diepte bodemverstoring:	Nog niet exact bekend
Oppervlakte (nieuwe) bodemverstoring:	Ca. 36 m ²
Verwachte wijziging grondwaterstand:	geen
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Nog niet bekend
Toekomstige ligging verharding:	Nog niet bekend

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ³	Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren op Formatie van Nieuwkoop
Geomorfologie ⁴	Vlakte van getijafzettingen (2M35), in de buurt van dekzandrug (3K14)
Bodemkunde ⁵	Drechtvaaggronden met een zanddek van 15 – 40 cm dik (zMv41C). Direct ten oosten van het plangebied bevinden zich overslagafzettingen, als gevolg van een dijkdoorbraak (AO).
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁶	Het plangebied ligt op ca. 80 cm +NAP, bijna een meter hoger dan de directe omgeving.

Op de geomorfologische kaart wordt enkele honderden meters ten zuidwesten van het plangebied een dekzandrug weergegeven. Dit dekzand loopt vermoedelijk door in de ondergrond van het plangebied, echter op onbekende diepte. Het dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden) is aan het eind van de laatste ijstijd, het Weichselien, door de wind afgezet. In de loop van het Holoceen heeft zich een pakket veen gevormd (de Formatie van Nieuwkoop). Vanuit de Zuiderzee is tenslotte in de loop van de Middeleeuwen een pakket zeeklei afgezet (Laagpakket van Walcheren). Ten gevolge van een dijkdoorbraak is direct ten oosten van het plangebied een pakket overslagafzettingen afgezet (veelal zand en grind).

³ De Mulder, *et al.* 2003.

⁴ Ten Cate, *et al.* 1982.

⁵ STIBOKA 1966.

⁶ <http://www.ahn.nl/viewer>

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 2):

AMK-terrein nummer	Omschrijving	Datering	Opmerking
15615	Sporen van bewoning	Mesolithicum - Neolithicum	Op dekzandrug met plaatselijk intacte podzolbodem
2241	Huisplaats	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	Begrenzing gebaseerd op historische kaarten, mogelijk kloosterhoeve, komt overeen met waarneming 16738

Waarnemingsnummer	Omschrijving	Datering	Opmerking
105541/105542	Fragmenten onbewerkt vuursteen	geen	Op dekzandrug
16738	Grondspoor in associatie met huisplaats	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	Oppervlaktevondst

Onderzoeksmeldings-nummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
3951	Bureauonderzoek	onbekend	onbekend
25916	Bureauonderzoek	n.v.t.	n.v.t. (het betreft de gemeentelijke archeologische beleidskaart)

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen vondstmeldingen of relevante gebouwde monumenten geregistreerd.

Volgens de IKAW geldt er voor het plangebied een lage waarde. Op de gemeentelijke beleidskaart valt het plangebied in een zone met hoge archeologische verwachting, wegens de ligging op een pol of huisterp, waarop hoogst waarschijnlijk bewoning heeft plaatsgevonden. Eventuele archeologische resten zijn hier afgedekt door een plaggendeek of door klei of veen.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kadastrale minuut	1811	In het plangebied wordt bebouwing weergegeven
Topografische kaart ⁷	1847	idem
Bonnekaart	1870	Idem
Bonnekaart	1893	idem
Bonnekaart	1903	idem
Bonnekaart	1910	idem
Bonnekaart ⁸	1931	idem
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁹		Geen gegevens

⁷ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1847, 1870, 1893, 1910, 1931.

⁹ <http://www.kich.nl>, Geraadpleegd 25 en 26 januari 2012, maar site was niet bereikbaar.

Op basis van de kadastrale minuut wordt geconcludeerd dat in ieder geval sinds 1811 wordt bebouwing aanwezig was in het plangebied, maar mogelijk ook reeds eerder. Of dit dezelfde bebouwing betreft als de huidige, kan op basis van de geraadpleegde kaarten niet worden vastgesteld. De situatie in 1870 wordt weergegeven op afbeelding 5.

De milieukundige toestand van het terrein is niet onderzocht, omdat het terrein geen verdachte locatie is.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als woonhuis met bijgebouwen in een gebied met overwegend grasland.

Voor het woonhuis, op de plek waar de nieuwbouw is gepland, bevindt zich een septic tank in de ondergrond. Langs de rechterkant van het woonhuis bevindt zich een (niet meer in gebruik zijnde) gierkelder van 5 x 10 m en 1,5 m diep. Zowel de septic tank als de gierkelder zullen worden verwijderd.

2.4 Gespecificeerde verwachting

De gespecificeerde verwachting is voornamelijk gebaseerd op het historische kaartmateriaal en het AHN. Hieruit valt af te leiden dat het plangebied reeds sinds 1811 in gebruik is geweest als (licht verhoogde) huisplaats, mogelijk reeds eerder.

Voor de gespecificeerde verwachting gelden de volgende karakteristieken:

Datering:	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complexiteit(n):	huisplaats
Omvang:	Ca. 2500 m ²
Landschappelijke en/of geologische context:	Mogelijk op dekzandrug.
Diepteligging:	Nabij het maaiveld
Locatie:	In het hele plangebied
Soort vindplaats:	Vindplaats met een archeologische laag
Uiterlijke kenmerken:	Hoge dichtheid aan archeologische indicatoren (bouw materiaal, gebruiks aardewerk, etc.)
Conservering:	Plaatselijk vergraven (ter plaatse van de septic tank)
Wordt het archeologisch relevante niveau bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden:	ja

2.5 Conclusie

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Ja, mogelijk bevinden zich in het plangebied resten van een huisplaats. Zie voor de gespecificeerde verwachting verder par. 2.4.

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
Nee
- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*

Een verkennend booronderzoek is nodig om de intactheid van de bodem nader te onderzoeken.

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

Het Inventariserend Veldonderzoek bestond uit een booronderzoek. Vooraf werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd. Dit Plan van Aanpak is opgesteld op 25 januari 2012 en opgenomen in par. 3.1.

3.1.1 Administratieve gegevens

Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 1.

3.1.2 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4..

Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek. Omdat op deze locatie een type archeologische vindplaatsen wordt verwacht dat zich door middel van een booronderzoek niet goed laat opsporen is het doel van dit onderzoek het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee toetsen we voor eventuele archeologische vindplaatsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

- de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
- de diepteligging ervan
- de conservering

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

1. In het plangebied bevinden zich ophogingspakketten, geassocieerd met een laatmiddeleeuwse en/of nieuwe tijdse huisplaats.
2. De top van dit niveau bevindt zich maximaal 1 m beneden maaiveld
3. Dit niveau is niet aangetast door bodemverstoringen.

Door het uitvoeren van dit verkennend booronderzoek kan alsnog een uitspraak worden gedaan over de vraag of, en zo ja, waar er al dan niet nog archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de hierboven genoemde hypothese(n) juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?

(Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:)

- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

3.1.3 Namenlijst en plan van overleg

Bij het onderzoek zijn betrokken: ADC ArcheoProjecten (aannemer) en mw. L. Hop, (opdrachtgever).

Uitvoerders van het onderzoek zijn:

Medewerker	Type actor	Functie
J. Huizer	Senior prospector	projectleider, auteur, opsteller Plan van Aanpak, uitvoering veldwerk etc.
C.Y. Burnier	Senior KNA-archeoloog	autorisatie rapport

Voor het onderzoek is geen plan van overleg van toepassing; de opdrachtgever kan ten allen tijde telefonisch contact opnemen met de aannemer met betrekking tot de voortgang van het project en vice versa.

3.1.4 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het vaststellen van de juistheid van de in par. 3.1.2 genoemde hypothesen is de volgende onderzoeksmethode het meest geschikt:

Aantal boringen:	5
Boorgrid:	Geen
Diepte boringen:	Max. 150 cm -mv
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm / guts met diameter 3cm (handmatig)
Bemonstering:	Versnijden en/of verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹⁰ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen wordt bepaald aan de hand van AHN-beelden.

3.1.5 Planning

De uitvoeringsdatum van het veldonderzoek is: 25 januari 2012.

3.1.6 Monsternameplan

Relevante archeologische indicatoren en/of bodemlagen worden bemonsterd.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Veldinspectie

Het terrein ligt, zoals verwacht, op een lichte verhoging in het landschap. Volgens de bewoonster van het woonhuis bevindt zich ter plaatse van de geplande uitbreiding een septic tank in de ondergrond (waar precies was haar niet bekend). Verder wist zij te vertellen dat er ongeveer 10 jaar geleden een milieutechnisch booronderzoek heeft plaatsgevonden ten behoeve van de bouw van een schuur, waarbij op ca. 450 cm –mv zand werd aangetroffen. Ook meldde zij, dat direct ten noorden van het perceel in 1916 een dijkdoorbraak heeft plaatsgevonden, waarbij de toenmalige bebouwing zou zijn weggespoeld. Het daarbij ontstane kolkgat (wiel) ten noorden van het perceel is nog aanwezig. De buitenmuren van het huidige woonhuis stammen, gezien de uiterlijke kenmerken, uit het midden van de 20^e eeuw.

3.2.2 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 3. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Vanaf een diepte van ca. 120 cm –mv bevond zich een pakket donkerbruin, mineraalarm veen met houtresten (in boring 5 is dit niet aangetroffen binnen de einddiepte); dit veen is geïnterpreteerd als de Formatie van Nieuwkoop.

Daarboven bevond zich een pakket sterk tot uiterst siltige, plaatselijk humeuze grijze klei, die is geïnterpreteerd als het Laagpakket van Walcheren, onderdeel van de Formatie van Naaldwijk. Dit pakket werd in de boringen 4 en 5 bedekt door een pakket sterk zandige bruingrijze klei, die gezien het zandgehalte duidelijk kan worden opgevat als overslagafzetting als gevolg van één of meerdere dijkdoorbraken.

In de boringen 1, 2 en 3 werd het Laagpakket van Walcheren echter bedekt door een pakket bestaande uit matig tot sterk zandige bruingrijze klei met baksteenfragmenten, schelpfragmenten (mossel), houtskoolfragmenten, mortelfragmenten, een enkel leisteenfragmentje en een fragment gebruiks aardewerk (boring 1). Op basis van deze inhoud wordt dit pakket dat zich bevindt tussen 110 en 40 cm –mv geïnterpreteerd als ophogingslagen van de terp of huisplaats.

Met name in boringen 1 en 2 was de bovengrond vanaf ca. 45 cm –mv sterk gehomogeniseerd; hier was duidelijk sprake van een bouwvoor.

¹⁰ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

In boring 5 tenslotte werd vanaf 55 cm –mv een pakket aangetroffen met onder meer plasticfragmenten; dit pakket is dus recentelijk omgewerkt.

Resumerend kan worden vastgesteld dat in boringen 1, 2 en 3 de ophogingslagen behorende bij de terp of huisplaats zijn aangetroffen, dat in boring 4 alleen sprake is van natuurlijke afzettingen en in boring 5 de bovengrond tot ca. 55 cm –mv recentelijk is verstoord.

3.3 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

De hypothesen zijn in zoverre juist, dat er ter plaatse van de boringen 1, 2 en 3 binnen 1 m beneden maaiveld inderdaad sprake is van ophogingspakketten, die kunnen worden geassocieerd met een huisplaats uit de late middeleeuwse en/of Nieuwe Tijd. In boringen 1 en 2 zijn sporen van groundbewerking waargenomen (in de vorm van een gehomogeniseerde bouwvoor), bovendien bevindt zich volgens de bewoonster een septic tank in de ondergrond ter plaatse van de geplande uitbreiding. Plaatselijk is dit niveau dus niet meer geheel intact.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*

De gespecificeerde verwachting kan grotendeels ongewijzigd blijven. Alleen de opmerking, dat het plangebied mogelijk op een dekzandrug is gelegen, is minder aannemelijk, gezien de mededeling van de bewoonster dat het zand zich pas op ca. 450 cm –mv bevindt.

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Ja. Het voor de archeologie meest relevante gedeelte is deels niet meer intact. Wanneer de bodem niet dieper wordt verstoord dan de bouwvoor (40 cm –mv, met uitzondering van eventuele palen), kan de versterking van het potentiële archeologische niveau tot een minimum wordt beperkt. Bij het verwijderen van de septic tank en de gierkelder is geen risico voor het aantasten van archeologische waarden, omdat deze ter plaatse niet meer intact zullen zijn.

- *Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?*

Het plangebied kan worden vrijgegeven, onder voorwaarde dat er (behalve het aanbrengen van de paalfundering) de bodem niet dieper wordt verstoord dan de bouwvoor (40 cm –mv). Op deze manier is er geen risico voor het aantasten van het relevante archeologische niveau. Voor de nieuw te bouwen schuur geldt deze beperking niet.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, onder voorwaarde dat er (behalve het aanbrengen van de paalfundering, het verwijderen van de septic tank en de gierkelder) de bodem niet dieper wordt verstoord dan de bouwvoor (40 cm –mv). Voor de nieuw te bouwen schuur geldt deze beperking niet.

Het is overigens niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote historische atlas van Nederland, 1:50.000, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland deel 7).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- STIBOKA, 1966: *Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50.000 : toelichting bij de kaartbladen 26 West Harderwijk en 32 West Amersfoort*. Stiboka, Wageningen.
- Ten Cate, J.A.M., G.W. de Lange & G.C. Maarleveld, 1982: *Geomorfologische kaart van Nederland : schaal 1:50.000: 32 Amersfoort*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen, 1870, 1893, 1903, 1910, 1931: *Nijkerk, blad 389, 1:25.000*.

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

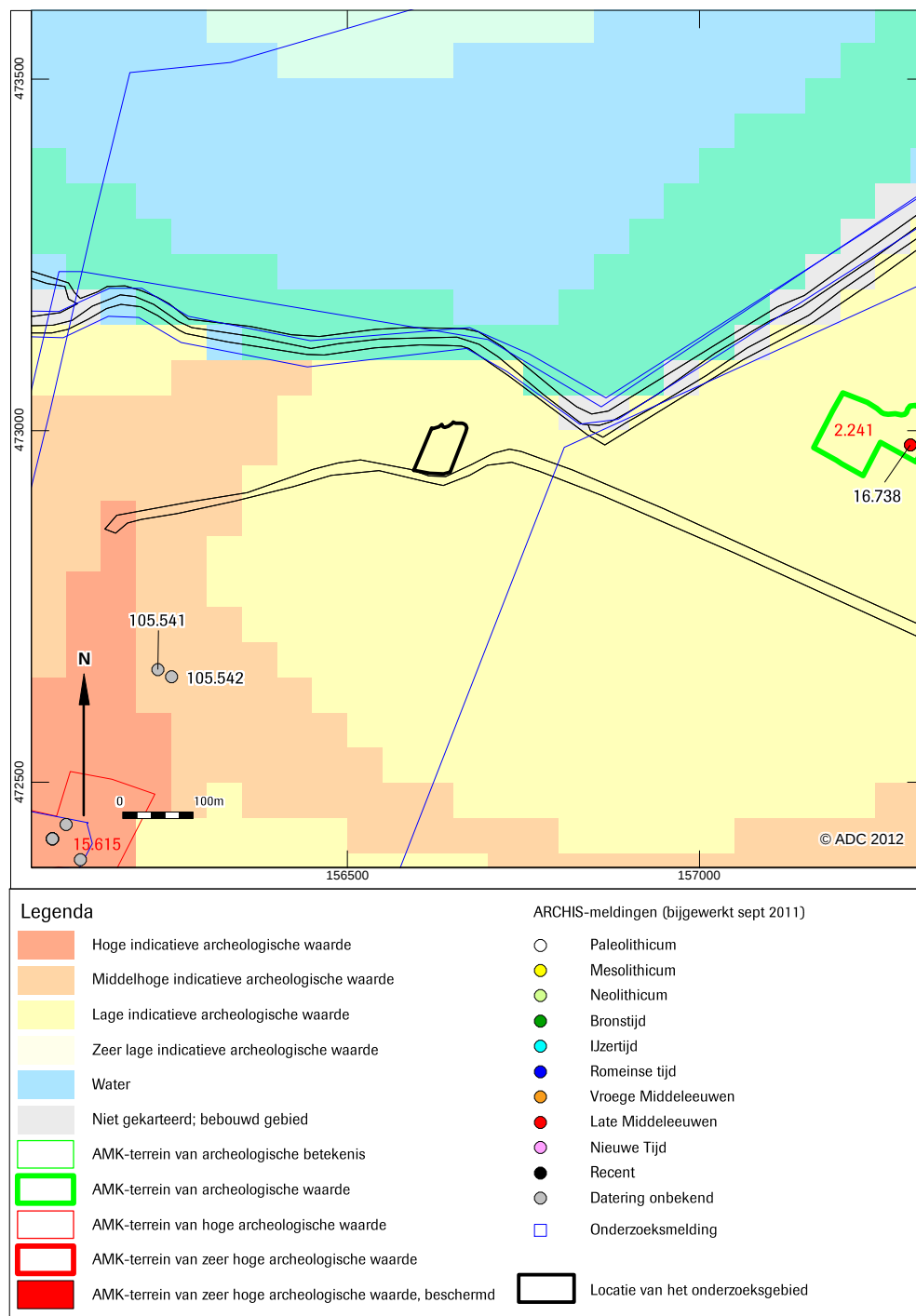
Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 3 Resultaten van het onderzoek

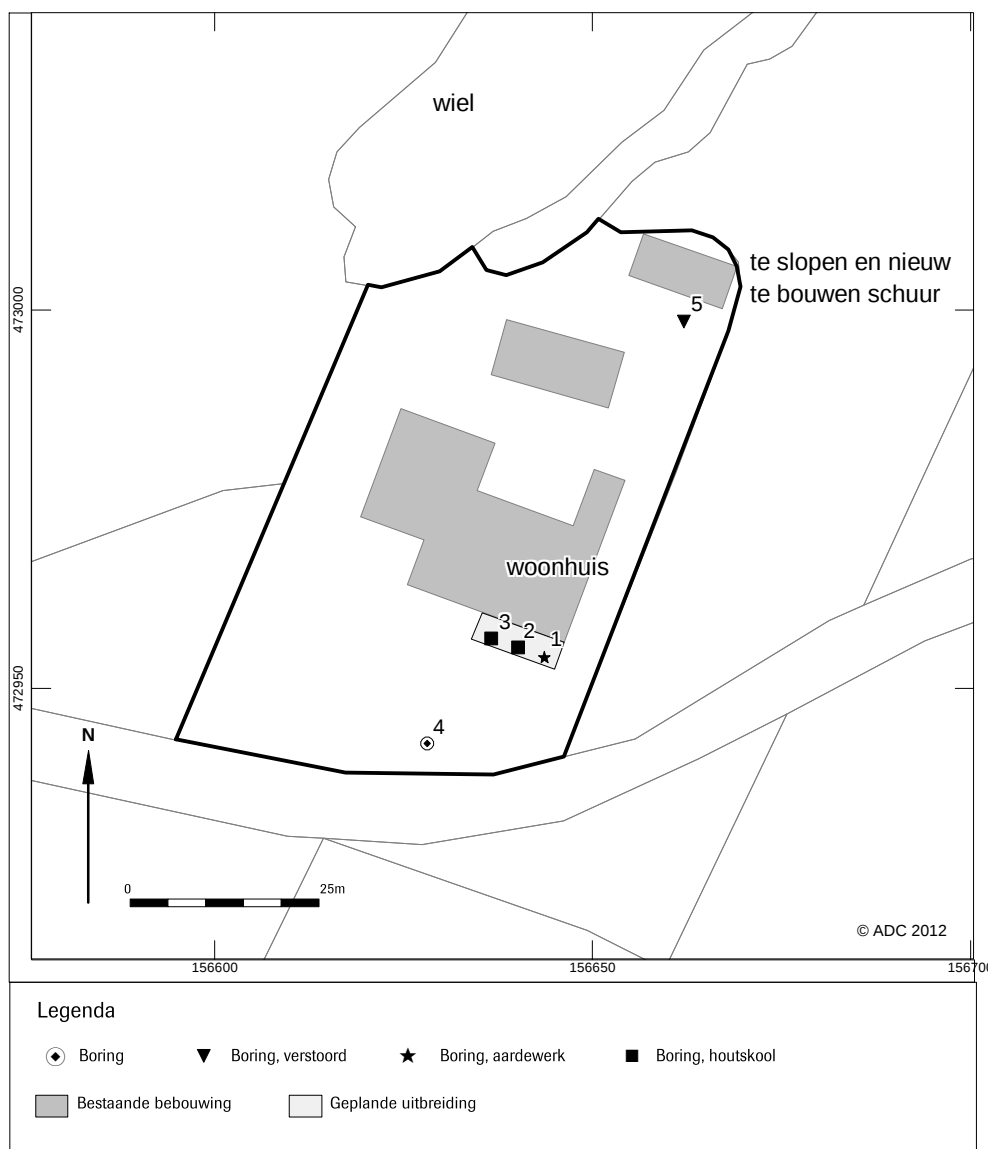
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 3 Resultaten van het onderzoek

Afb. 4 De vermoedelijke pol of huisterp op de archeologische beleidskaart (aangegeven in roze)

Afb. 5 Bonnekaart uit 1870